

KNIŽNICA UNIVERZITY V ABERDEENE SIR DUNCAN RICE LIBRARY

PAEDDR. DARINA OBUŠEKOVÁ, PHD.

The Sir Duncan Rice Library – one of several branches of the University of Aberdeen Library – is one of the most important libraries in Europe. It is named after a former principal of the university for his contribution to the development of culture and education and to the modernisation of the library in Aberdeen. Queen Elizabeth II opened the new university library in Aberdeen, Scotland, in 2011. At the opening ceremony, the new library was named the Sir Duncan Rice Library in recognition of the vision, ambition and leadership of the university's former principal and vice-chancellor. The building was designed by the architects Schmidt Hammer Lassen based on their winning competition entry of 2005. The building replaces the university library's former main branch – the Queen Mother Library built in 1965.

Keywords: University of Aberdeen Library; Sir Duncan Rice Library; library services; library architecture

 darina.obusekova@ku.sk

 Univerzitná knižnica
Katólickej univerzity
v Ružomberku

 www.uk.ku.sk

Budova je odvážnym a pozitívnym vyhlásením univerzity. Je tam napísané „Myslíme to vážne“ a tiež „Ste tu vítaní“.

Chris Banks

SIR DUNCAN RICE LIBRARY

Univerzitnú knižnicu v meste Aberdeene v Škótsku otvorila Kráľovná Alžbeta II. v roku 2011. Na slávnostnom otvorení bola knižnica pomenovaná ako „Knižnica Sira Duncana Ricea“ na počesť bývalého riaditeľa a vicekancelára Univerzity v Aberdeene Duncana Ricea.

Pôvodnú univerzitnú knižnicu z roku 1965 s názvom Knižnica kráľovnej matky zrekonštruovali po tom, ako ju v roku 2005 v architektonickej súťaži vyhrali známi architekti Schmidt, Hammer a Lassen.¹

Súčasná knižnica s rozlohou 15 500 m² poskytuje študentom, zamestnancom univerzity, návštevní-

kom a verejnosti vzdelávacie a výskumné prostredie 21. storočia, avšak slúži predovšetkým komune 14 000 študentov a obsahuje 1 200 miest na čítanie spolu s archívmi, historickými zbierkami a čítárňou vzácných kníh.² Taktiež je aj pozitívnym príkladom toho, akú moc v sebe ukrýva architektúra, prostredníctvom ktorej sa môže niečo meniť. Dôkazom sú i štatistické údaje, ktoré ukazujú výrazný nárast využívania zrekonštruovanej knižnice od uvedenia budovy do prevádzky v septembri 2011, pričom za prvý rok prevádzky do budovy vstúpilo viac ako 700 000 návštevníkov.³

ARCHITEKTÚRA

Osempodlažný sklenený kubus s nepravidelnými tvarmi okien pripomínajúcich zeburu zdobí vizuálna ľahkosť a vzdušnosť, ktoré v kombinácii s jej proporcionalitou, paletou materiálov a čistými líniami prepožičiavajú budove nadčasovú kvalitu.⁴

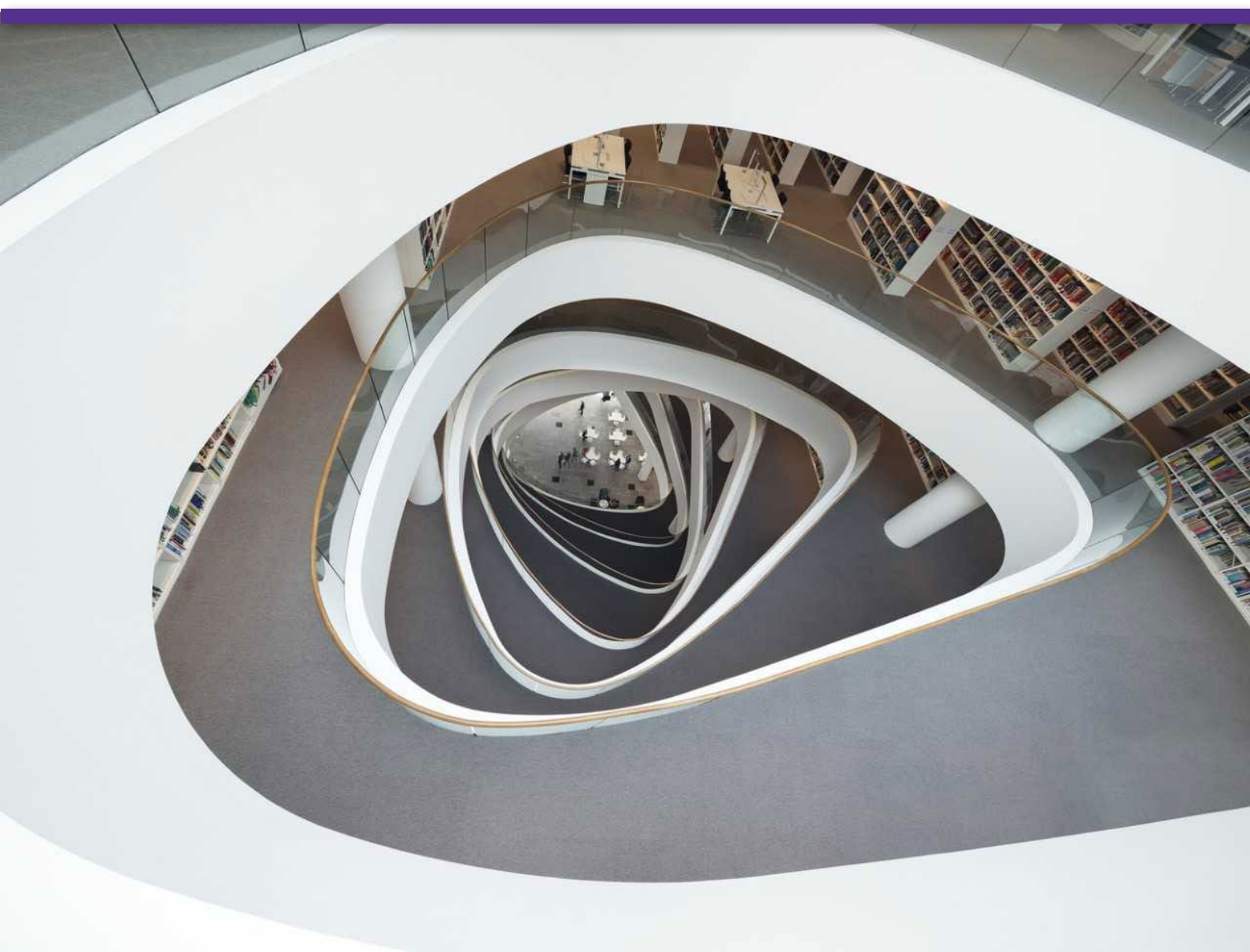
Architektonicky je srdcom knižnice špirálovité átrium spájajúce všetkých osem podlaží. Práve tento priestor kontrastuje ako dynamický vír s čistým vonkajším profilom a zároveň vizuálne prepája všetky podlažia. Okrem toho je budova navrhnutá tak, aby spĺňala najvyššie udržateľné štandardy, pomocou ktorých sa minimalizujú dlhodobé prevádzkové náklady a spotreba energie. Knižnica získala certifikát BREEAM Excellent. Fasáda, pozostávajúca z nepravidelného vzoru izolačných panelov a vysokovýkonného zasklenia, sa počas dňa trblieta a v noci jemne žiari, čím vytvára pre Aberdeen svetelný orientačný bod. Devízou fasády je aj skvelý výhľad na mesto Aberdeen.⁵

ZBIERKY

Univerzita v Aberdeene je starobylá univerzita, ktorá počas svojej 500-ročnej existencie zhromaždila niekoľko nádherných pokladov medzinárodného významu, ale aj rozmanité zbierky značnej hĺbky a šírky. Ako prvá inštitúcia v Škótsku začala s digitalizáciou

knižného fondu. Univerzita v Aberdeene sa snažila vybudovať novú knižnicu, centrum špeciálnych zbierok a následne postaviť ikonickú budovu (architekti boli vybraní na základe medzinárodnej súťaže). Vízia vtedajšieho rektora univerzity, profesora (teraz sira) Duncana Ricea, že nová budova bude slúžiť nielen ako vhodné študijné a výskumné prostredie pre akademikov a študentov univerzity, ale že poskytne aj príležitosť šíriť a prezentovať poklady univerzity širšej verejnosti, sa stala skutočnosťou.⁶

Knižnica Sira Duncana Ricea sa nachádza v areáli Starého Aberdeenu a uchováva zdroje z oblasti umenia, vedy, vzdelávania a spoločenských vied vrátane Centra špeciálnych zbierok, Taylorovej knižnice a Európskeho dokumentačného centra (zákon s oficiálnymi publikáciami Spojeného kráľovstva a EÚ). V súčasnosti obsahuje viac ako 1 milión zväzkov, ktoré sú veľmi ľahko dostupné aj prostredníctvom knižničného online katalógu. Okrem starých papyrusov a archívov sú na webe prístupné i tisícky kníh a milión článkov v časopisoch v elektronickej podobe ako Open Access. Jedna zbierka má napríklad viac

ako 40 000 nedávno vydaných e-knží v plnom znení od vynikajúcich akademických vydavateľstiev. Tieto zdroje sú prístupné nielen na akademickej pôde, ale aj mimo nej, takže užívateľ môže študovať kedykoľvek a kdekoľvek.

Knižničné študijné priestory a počítače sú prispôbené na štúdium elektronických a tlačených zdrojov súčasne. Bezdrôtová sieť kampusu umožňuje návštevníkovi knižnice používať vlastný notebook a zároveň pripojiť sa ku knižničným elektronickým knihám a databázam.⁷

K dispozícii je široká škála zariadení, služieb a viac ako 1 200 študijných priestorov od tradičných tichých študovní až po interaktívne priestory určené na spoločné projekty:

- Galéria na prízemí (priestor na výstavu diel);
- Priestor na podujatia pre školské návštevy, prednášky a akcie;
- Miestnosť s mikroformátmi, multimedialná miestnosť, miestnosť s hudobnými zdrojmi, zbierka učebných materiálov, stánky s asistenčnými technológiami a ďalšie zariadenia;
- Počítačové zariadenia na každom poschodí;
- Neformálnejšie priestory, ako The Hardback Café na prízemí (otvorená pre všetkých) a „Break-out“ na 7. poschodí (miestnosť s panoramatickým výhľadom na mesto sa využíva na čítanie, prácu na notebooku alebo zapojenie sa do tichého rozhovoru).⁸

Knižnica je prístupná nielen pre študentov a zamestnancov, ale aj pre širšiu verejnosť.

KROKY VPRED: KNIŽNICA KRÁĽOVNEJ MATKY VS KNIŽNICA SIRA DUNCANA RICEA

Pôvodná knižnica kráľovnej Matky mala svoj historický význam, ale nová budova chcela byť o čosi vpred či už v oblasti architektúry, udržateľnosti, alebo služieb pre užívateľov. Z „archívu“ sa stalo multifunkčné centrum so silným agregáčnym nábojom. Túto transformáciu sa autorom podarilo vďaka niekoľkým zásadným zmenám:

Kratšie časy katalogizácie a spracovania nových knží; zlúčenie tímov pre akvizíciu knží a dokumentáciu.

Automatizácia procesov: v novej budove sa využíva systém RFID (z angl. Radio Frequency Identification; systém automaticky identifikuje objekt), ktorý zabezpečuje aj rýchlejšie samovydávanie a navrátenie knží (automatické selfchecky a biblioboxy).

Uprednostňovanie tlačených zbierok v otvorenom knižničnom fonde.

Logické Users friendly usporiadanie knižnice (pôvodné usporiadanie Knižnice kráľovnej matky nebolo logické): moderné zbierky sú rozmiestnené na siedmich poschodiach. Pri plánovaní usporiadania podlaží boli brané do úvahy pravdepodobné hladiny hluku, najmä v átriu, preto multifunkčné a spoločenské miestnosti sú umiestnené v blízkosti výťahov a tiché študovne sú síce na každom poschodí, ale čo najďalej od hlavného vchodu.

Nové priestory knižnice: knižnica disponuje so 16 Co-Labs – úplne vybavené študijné priestory okrúhlym stolom s kapacitou 8 miest, ktoré podporujú spoluprácu, a pravouhlými stolmi, ktoré evokujú formálnejšie správanie a pokojné štúdium..

Fundraising: špeciálne zbierky poskytujú skvelú príležitosť na získavanie finančných prostriedkov, najmä tam, kde existuje aj prvok zapojenia verejnosti do nového projektu výstavby.

Minimalizácia vplyvu budovy na životné prostredie zahŕňa také aktivity, ako zber dažďovej vody, ktorá sa filtruje a skladuje na použitie, fotovoltické články na streche a prepojenie s existujúcou kombinovanou tepelnou elektrárnou univerzity.

Knižnica využíva obnoviteľné zdroje všade tam, kde je to možné a dosiahla hodnotenie BREEAM Excellent.

ZÁVER

Sir Dunken Rice library je skvost medzi knižnicami nielen v Európe, ale i vo svete. Je to vzor, odrazový mostík a nesmierna inšpirácia pre investorov z celého sveta. Je to dôkaz, že architektúra knižníc sa dá robiť kvalitne, pekne a s cieľom pre radosť a spokojnosť z návštevy budovy. Kiežby takých knižníc bolo čoraz viac. Nateraz odporúčam navštíviť túto.

POZNÁMKY

- ¹ Architektonický ateliér Schmidt Hammer Lassen má rozsiahle globálne skúsenosti s navrhovaním knižníc, verejných a kultúrnych budov vrátane kultúrneho centra Katuaq v Grónsku v Nuuku (1997), rozšírenia Kráľovskej knižnice v Kodani (1999), ARoS Museum of Art v Aarhuse (2004), Halifax Central Library v Kanade (2015), ale aj najväčšej verejnej knižnice v Škandinávii Dokk1 in Aarhus (2015). Ateliér v roku 1986 založili v Dánsku architekti Morten Schmidt, Bjarne Hammer a John F. Lassen. Medzi ich diela patrí tiež Medzinárodný trestný súd v Haagu (2016); Malmö Live, koncertné, kongresové a hotelové centrum vo Švédsku (2015); Ningbo Home of Staff v Číne (2018) a Christchurch Central Library na Novom Zélande (2018). Bližšie pozri na <https://www.shl.dk/about-us/>.
- ² Bližšie pozri na <https://www.shl.dk/sir-duncan-rice-library/>.
- ³ Bližšie pozri na <https://www.archdaily.com/276161/university-of-aberdeen-new-library-schmidt-hammer-lassen-architects>.
- ⁴ Bližšie pozri na <https://www.shl.dk/sir-duncan-rice-library/>.
- ⁵ Bližšie pozri na <https://www.archdaily.com/276161/university-of-aberdeen-new-library-schmidt-hammer-lassen-architects>.
- ⁶ Bližšie pozri na https://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/3_9.pdf.
- ⁷ Bližšie pozri na <https://www.abdn.ac.uk/library/using-libraries/our-libraries-and-museums-122.php>.
- ⁸ Bližšie pozri na <https://www.abdn.ac.uk/library/using-libraries/the-sir-duncan-rice-library-123.php>.
- ⁹ Bližšie pozri na https://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/3_9.pdf.
- ¹⁰ Bližšie pozri na https://www.sconul.ac.uk/sites/default/files/documents/3_9.pdf.